

Lise Lyck, *Erhvervsvilkår i Grønland*, Nordic Press, 2000, 170 sider, kr. 199,00.

Den samfundsmæssige debat i Grønland, herunder debatten om Grønlands industristruktur, har længe været præget af en snæver økonomisk diskurs, hvor de sociale og dybdestrukturelle elementer af den samfundsmæssige analyse har tendens til at blive ignoreret og tilsidesat. Økonomisk-finansielle udredninger har der været nok af, men der har længe manglet en overordnet analyse af den grønlandske industristrukturs komposition, der er i stand til at overkomme både økonomistiske og empiricistiske faldgruber. Nærværende bog af Lise Lyck er et velkomment forsøg på at bevæge sig ud over de ovennævnte begrænsninger, idet Lyck i sit forord klart understreger „at det grønlandske samfund og dets udvikling ikke kan forstås inden for en ren økonomisk teoretisk ramme“ (p. 11). Lyck søger således at opbygge en analyseramme, som hun kalder „holistisk“ i den forstand, at den søger at bevæge sig ud over det klassiske makro-økonomiske paradigme og herigennem tilsigter „en social environment tilgang“ (p. 137), der i princippet tager alle essentielle faktorer i betragtning. Den teoretiske strategi er at benytte en „business environment“ og en samfundsstrukturel analysevinkel. Bogen er således på rette spor; den tilstræber at levere et produkt, der er hårdt brug for. Den ambitiøse intention om at levere en egentlig allround holistisk analyse af Grønlands erhvervsstruktur bliver dog kun delvist ført ud i livet, således at bogen kan karakteriseres som et væsentligt skridt i den rigtige retning, men uden at behovet for en mere fuldført fremstilling indfries. I den forstand består bogen af tentative elementer, der hver for sig indeholder stærke analytiske indsigter, men som ud fra det almene ideals målstok fremstår for mosaik-agtig. De forskellige „approacher“ udgør så langt fra et integralt hele. Problemet med bogen ligger således primært på det teoretiske niveau, og den må snarere opfattes som et eksperiment med en ny begrebsramme end som en mere konsolideret teoretisk fremstilling af emnekredsen. Vanskeligheden med at få skabt et integralt analysecenter bliver ikke mindre af det metodiske standpunkt, som forfatteren arbejder med, idet princippet om „metodisk pluralisme“ let kan komme til at virke som en hindring frem for en (postuleret) genvej til en holistisk teori. Metodisk pluralisme kan meget let i praksis lede til en type af anti-intellektualisme på det systemteoretiske plan og dermed til en type af skepticisme over for den generelle teoris nødvendighed.

Men bogens mangler i forhold til teoretisk integration bliver i væsentlig grad opvejet af den blomstrende rigdom af ideer og af de mange sensitive delanalyser, som værket tilbyder læseren. Ligesom forfatteren har sans for at få de rigtige elementer bragt på banen. Ikke mindst fremstår begrebet om „business environment“ (kapitel 4) som et lovende begreb for en videre analyse af betingelserne for økonomisk dynamik. Et begreb, der let kan kobles til begrebet om

Lise Lyck, *Erhvervsvilkår i Grønland*, Nordic Press, 2000, 170 sider, kr. 199,00.

Den samfundsmæssige debat i Grønland, herunder debatten om Grønlands industristruktur, har længe været præget af en snæver økonomisk diskurs, hvor de sociale og dybdestrukturelle elementer af den samfundsmæssige analyse har tendens til at blive ignoreret og tilsidesat. Økonomisk-finansielle udredninger har der været nok af, men der har længe manglet en overordnet analyse af den grønlandske industristrukturs komposition, der er i stand til at overkomme både økonomistiske og empiricistiske faldgruber. Nærværende bog af Lise Lyck er et velkomment forsøg på at bevæge sig ud over de ovennævnte begrænsninger, idet Lyck i sit forord klart understreger „at det grønlandske samfund og dets udvikling ikke kan forstås inden for en ren økonomisk teoretisk ramme“ (p. 11). Lyck søger således at opbygge en analyseramme, som hun kalder „holistisk“ i den forstand, at den søger at bevæge sig ud over det klassiske makro-økonomiske paradigme og herigennem tilsigter „en social environment tilgang“ (p. 137), der i princippet tager alle essentielle faktorer i betragtning. Den teoretiske strategi er at benytte en „business environment“ og en samfundsstrukturel analysevinkel. Bogen er således på rette spor; den tilstræber at levere et produkt, der er hårdt brug for. Den ambitiøse intention om at levere en egentlig allround holistisk analyse af Grønlands erhvervsstruktur bliver dog kun delvist ført ud i livet, således at bogen kan karakteriseres som et væsentligt skridt i den rigtige retning, men uden at behovet for en mere fuldført fremstilling indfries. I den forstand består bogen af tentative elementer, der hver for sig indeholder stærke analytiske indsigter, men som ud fra det almene ideals målstok fremstår for mosaik-agtig. De forskellige „approacher“ udgør så langt fra et integralt hele. Problemet med bogen ligger således primært på det teoretiske niveau, og den må snarere opfattes som et eksperiment med en ny begrebsramme end som en mere konsolideret teoretisk fremstilling af emnekredsen. Vanskeligheden med at få skabt et integralt analysecenter bliver ikke mindre af det metodiske standpunkt, som forfatteren arbejder med, idet princippet om „metodisk pluralisme“ let kan komme til at virke som en hindring frem for en (postuleret) genvej til en holistisk teori. Metodisk pluralisme kan meget let i praksis lede til en type af anti-intellektualisme på det systemteoretiske plan og dermed til en type af skepticisme over for den generelle teoris nødvendighed.

Men bogens mangler i forhold til teoretisk integration bliver i væsentlig grad opvejet af den blomstrende rigdom af ideer og af de mange sensitive delanalyser, som værket tilbyder læseren. Ligesom forfatteren har sans for at få de rigtige elementer bragt på banen. Ikke mindst fremstår begrebet om „business environment“ (kapitel 4) som et lovende begreb for en videre analyse af betingelserne for økonomisk dynamik. Et begreb, der let kan kobles til begrebet om

social kapital, hvor det er dybdestrukturerne af de enkelte landes business environment og deres base i det civile samfund og i institutionaliseringen af sociale kapaciteter, der står centralt.

Substantielt har bogen fat i noget af det rigtige i sin kritik af den nuværende grønlandske politik. Lyck fremlægger ikke blot tesen om, at det med fortsættelsen af den nuværende politik vil være umuligt at formindske bloktilskuddene fra Danmark uden at forringe velfærdsstaten. Hun går et skridt videre og stiller spørgsmålet om, hvorvidt en uændret bloktilskudsordning vil kunne reproducere den nuværende sociale orden. Hvad der adskiller Lycks approach fra andre analyser, er den vægt, hun giver til boligområdet som en basal social-økonomisk faktor. Lyck argumenterer, at „ved at gøre boligerne til offentlige goder så at sige nulstilles kapitalen og kapitalakkumuleringen i Grønland“ (p. 144). Lyck hævder således, at den politiske dominans af boligforholdene ikke blot lammer kapitalmarkedet, men også virker bremsende på iværksætterkulturen. Hun forestiller sig, at den fremtidige opbygning af kapitalmarkedet i Grønland skal være baseret på en privatisering af boligformuen. Af disse og lignende grunde opfatter Lyck en regulering af det grønlandske boligmarked som en hjørnesten i en bedre økonomisk målopfyldelse i Grønland. Det er klart, at Lyck i sin analyse af den grønlandske boligsituation har fingeren på pulsen. Man kan i den sammenhæng nævne, at en netop afsluttet erhvervskonference i Nuuk afholdt af Nuuks erhvervsråd konkluderede, blandt andet igennem borgmesteren, Agnethe Davidssens afsluttende tale, at formentlig den største spændetroje for en driftig udvikling af erhvervslivet i Nuuk var den nuværende boligsituation.

Et andet indsigtfuldt element i forfatterens diskussion er analysen af markedets betingelser i Grønland. Lycks analyse på dette punkt er langt mere nuanceret end den reduktionistiske approach, der lå til grund for den seneste OECD rapport (1999). Et tredje prisværdigt aspekt i analysen er understregningen af heterogeniteten i den Grønlandske erhvervsstruktur. Et fjerde positivt element er forfatterens forfriskende analyse af mikroøkonomiproblematikken, hvor det ganske korrekt fremføres, at det ikke er den kvantitative størrelse, der er afgørende, men en aktørs evne til at skabe „et territorium“. På det substantielle plan er det dog et minus, at Lycks behandling af erhvervsproblematikken forbigår spørgsmålet om differentieringen af erhvervsøkonomien, ligesom der mangler en egentlig branche-strukturel analyse. På lignende vis burde diskussionen af den samfundsmæssige institutionalisering og allokering af sociale kompetencer og deres manifestation i de såkaldte „iværksætterkulturer“ have stået mere centralt i bogens komposition. Lyck understreger selv den snævre tilknytning mellem videnstruktur og magtstruktur i samfundet (p. 31), men sprængstoffet i denne indsigt bliver ikke rigtigt fulgt op. I den forstand ligger fokus i bogen på institutionaliseringen af marked-offentlighedsrelationen, frem for på spørgsmålet om strukturaliseringen af sociale kapaciteter.

Bogen er bedst læst som et eksperimentel arbejde med en ny begrebsramme, og i den kapacitet er den en guldgrube af indsigter og magtfulde analyser af en forsker med et absolut førsteklasses kendskab til den Grønlandske situation. Bogens afgørende styrke er, at det lykkes forfatteren i en mærkbar grad at

bevæge sig ud over en snæver makroøkonomisk problemstilling. I analytisk forstand har Lyck ofte fat i de rigtige begreber, herunder hendes understregning af „business environment“, og hendes bog er et godt udgangspunkt for den fortsatte teoriudvikling indenfor området. Af disse og andre grunde er Lycks bog en kreativ og forfriskende brainstorm angående den grønlandske erhvervsstruktur og dens problemer. Det er en bog fuld af inspiration. Jeg vil derfor godt anbefale Lycks bog som et nyttigt redskab på den videre vej.

Jens Kaalhauge Nielsen
Institut for Administration
Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet

Jørgen Fink, *Storindustri eller middelstand. Det ideologiske opgør i Det konservative Folkeparti 1918-20*, Århus: Aarhus Universitetsforlag, 2000, 357 s., kr. 298,00.

Konflikter og spændinger mellem holdninger, fraktioner og personer er ikke noget ukendt fænomen i politiske partier. Og i den forbindelse er Det konservative Folkeparti jo langt fra nogen undtagelse (jf. for eksempel Mads Qvortrups omtale i *Politica* (32: 3) af tre bøger, som blandt andet handler om nogle af de seneste konflikter i partiet).

Forfatteren af den bog, der skal omtales her, understreger ganske vist, at der under ingen omstændigheder er tale om en historisk kommentar til Det konservative Folkepartis udvikling gennem de sene 1990'ere. Alligevel er det bemærkelsesværdigt, at kimen til dybtgående og smertelige konflikter og opgør var til stede allerede inden partiets fødsel i 1915, og at det kun varede et par år, inden de slog ud i lys lue.

Jørgen Fink er historiker, ansat som seniorforsker ved Erhvervsarkivet i Århus. Og det kan lige så godt siges straks: Finks nye bog er en velkomponeret og sikkert argumenteret fremstilling af nogle yderst komplicerede sammenhænge, som umiddelbart placerer sig som et fornemt bidrag til dansk politisk-historisk litteratur. Hertil bidrager det naturligvis, at bogen er både veldokumenteret og velskrevet – to kvaliteter, som også er væsentlige for historiske afhandlinger – selv om den vel også stedvist bliver en anelse omstændelig.

Hovedlinjen i Finks argumentation er, at konflikten i det nydannede konservative folkeparti primært var et ideologisk opgør mellem to fløje med forskellige ideologiske standpunkter og væsentligt forskellige interesser, de ville varetage, og hvor ideologien og interessevaretagelsen som sædvanligt var filtret ind i hinanden. Det interessante er så, at striden ikke direkte blev et opgør mellem og om ideologiske positioner, men i stedet kom til at handle om politiske standpunkter og politisk taktik i relation til tre af tidens centrale politikområder: Trustlovgivningen, valglovgivningen og det mere følelsesladede sønderjyske spørgsmål.

Herved bliver Fink i stand til at koble sit umiddelbart lidt snævre emne (jf. bogens undertitel) sammen med tre væsentlige problemstillinger, der gennemsy-